

HRATIR SARKISSTIANI

THE OTHER SIDE OF SILENCE

NEDERLANDS

BONNEFANTEN

Hrair Sarkissian: *The Other Side of Silence*

Hrair Sarkissian (1973, Damascus, Syrië) is een van de meest toonaangevende conceptuele fotografen van onze tijd. Hij werkt voornamelijk met een grootformaat camera en presenteert zijn werk in meerdere vormen van media, vaak in afzonderlijke series. Sarkissian leerde het vak in de fotostudio van zijn vader in Damascus, het eerste fotolab in Syrië. Hij behaalde in 2010 zijn Bachelor in Fotografie aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam. Tegenwoordig woont en werkt hij in Londen.

Sarkissians kunst vloeit veelal voort uit persoonlijke herinneringen, die vervolgens een langdurig proces van gedetailleerd onderzoek, gesprekken en verkenningen in gang zetten. Geboren en getogen in Syrië als kleinzoon van Armeense genocidevluchtelingen, onderzoekt hij in zijn werk vaak de emotionele achtergronden en levenservaringen van mensen die afkomstig zijn uit verschillende diaspora's. De fascinerende foto's en installaties van Sarkissian onthullen dikwijls wat in officiële archieven en gangbare geschiedenis wordt achtergehouden. Ze confronteren

de toeschouwer met verhalen die vaak verborgen blijven onder de dekmantel van een geschiedenis die niet van hen is.

De volledige biografie van Hrair Sarkissian vindt u hier:

Het verdiepende essay *Where Do Pictures Live?*, waarin co-curator Dr. Omar Kholeif reflecteert op Hrair Sarkissian en zijn werk, vindt u op onze website via deze QR code:

Portret van Hrair Sarkissian uit de serie Hrair Sarkissian, *My Father & I*, 2010. Courtesy van de kunstenaar.

Vorige pagina: Hrair Sarkissian, *Sarkissian Photo Center*, 2010. Kwalitatief hoogwaardige inkjetprint, 150 x 190 cm.

Beneden: Hrair Sarkissian, *Background*, 2012. Serie van zes Duratrans-, C-prints op backlit papier. 180 x 230 cm elk.

Beide courtesy van de kunstenaar.

Zaal 2.17

Background (2012) maakt deel uit van een omvangrijk project van Sarkissian. De foto's zijn genomen in verschillende steden in het zogenoemde Midden-Oosten en tonen de achtergronddecors van fotostudio's die op het punt staan te verdwijnen. Hier zie je zes representatieve opnames uit de serie op groot formaat en in een nieuwe opstelling. Deze foto's, gemaakt in Amman, Alexandrië, Beiroet, Byblos, Caïro en Istanboel, verkennen de ooit gebruikelijke, fantasievolle en spectaculaire aard van studiodecors en de fotografische praktijk in de regio – een ontwikkeling die begon in de 19de eeuw. De inspiratiebron voor de serie was een foto van een onopvallende grijze achtergrond die de kunstenaar in de fotostudio van zijn vader in Damascus had genomen. Deze wakkerde de wens bij hem aan om dit thema verder uit te diepen. Het daaruit voortvloeiende werk maakt deel uit van een levend archief in studioportretten. De verdwijning ervan is het gevolg van de opkomst van digitale fotografische praktijken, van de selfiecultuur tot Photoshop.

De geschilderde achtergronden en theatrale decors boden de poserende klanten een ontsnapping naar een vervlogen tijdperk. Een bonte mengeling van vormen versmelt tot een fantasierijke scenografie van decors, gevuld met rekwisieten en grootschalige studioverlichting. De impliciete afwezigheid van de ontbrekende modellen geven de getoonde scènes echter iets vervreemdends.

De vader van Sarkissian, Vartan Sarkissian, werkt sinds de jaren vijftig als fotograaf in Damascus. In 1979 zette hij 'Dream Color' op, het eerste kleurenfotolab in Syrië. Sarkissian bracht het grootste deel van zijn tijd in de studio door, waar hij de beginselen leerde van de fotografie.

In 2010, een jaar voor het begin van de burgeroorlog in Syrië en bij een van Sarkissians laatste bezoeken aan dit land voor lange tijd, werden vader en zoon geconfronteerd met de onvermijdelijke naderende sluiting van wat inmiddels was omgedoopt tot *Sarkissian Photo Center*. Om zijn herinneringen vast te houden ensceneerde en documenteerde Sarkissian de studio als een relikwie uit het verleden.

Voor een laatste fotosessie vroeg Sarkissian zijn vader portretten van hem te maken – een manier om de historische gebaren en technieken van een vervlogen tijdperk vast te leggen die op het punt stonden te verdwijnen. Op basis daarvan ontwikkelde de kunstenaar het werk *My Father & I* (2010) – een presentatie van de portretten van de kunstenaar, gecombineerd met zwart-witfoto's uit het archief van zijn vader die in de loop van diens leven zijn genomen. De oudere Sarkissian orkestreert de poses van zijn zoon als doorsnee studioposes. De jongere kunstenaar neemt echter niet de neutrale gezichtsuitdrukking aan die gebruikelijk is bij dergelijke studioportretten, maar lijkt zijn emoties in te houden, misschien omdat hij niet in staat is zich volledig over te geven als model voor de camera.

Hrair Sarkissian, *My Father & I*, 2010. Serie van veertien kwalitatief hoogwaardige inkjetprints, zeven foto's 20 x 30 cm elk, zeven foto's 28 x 35 cm elk. Courtesy van de kunstenaar.

Hrair Sarkissian, *Final Flight*, 2018-2019. 7 handbeschilderde afgietsels in hars/bot van een 3D-model schedel, 26 x 6 x 5 cm elk. Eenkanaalsvideo, negen uur, loop. Kwalitatief hoogwaardige inkjetprint, 85 x 185 cm. In aluminium plaat gefreesd reliëf, 125 x 230 x 0,6 cm. Gedeeltelijk geproduceerd door Sharjah Art Foundation, VAE. Collectie Bonnefanten, Maastricht.

Zaal 2.18

In *Final Flight* (2018-2019) verkent Hrair Sarkissian het verhaal van de bedreigde heremietibis. Deze stamt af van de vogels die zijn afgebeeld in de oudste Egyptische hiërogliefen van 5200 jaar geleden. De Egyptenaren beschouwden de ibis als een symbool van wijsheid en vroege moslims geloofden dat deze trekvogels als gids dienden voor pelgrims tijdens hun hadj naar Mekka in Saoedi-Arabië. Hoewel de vogels in 1989 uitgestorven werden verklaard, ontdekte men in 2002 met hulp van een lokale bedoeïenengemeenschap een nog resterende kolonie van zeven heremietibissen in de Syrische woestijn bij Palmyra. Ondanks intensieve inspanningen om de vogels in leven te houden, maakten de illegale jacht en de elektrocutie door stroomkabels op de trekroute van de vogels het bijna onmogelijk om ze te beschermen. Het uitbreken van de burgeroorlog in Syrië in 2011 was de nagel aan de kist voor het beschermingsprogramma. De vogels zijn opnieuw verdwenen rond de tijd dat Palmyra in 2014 werd verwoest.

In zijn streven naar restitutie en reconstructie heeft Sarkissian nieuwe methoden met eeuwenoude technieken gecombineerd. Hij heeft zeven schedels van de heremietibis gereconstrueerd als getuigenis van de realiteit van vernietiging, verdwijning en trek van de vogels. De schedels zijn nauwgezet vervaardigd met behulp van fotogrammetrie in hoge resolutie, gebaseerd op een exemplaar dat door een dierentuin in Andalusië is uitgeleend. Daarnaast bestaat *Final Flight* uit een kwalitatief hoogwaardige inkjetprint van de laatst genomen foto van de vogels terwijl ze over Palmyra vliegen, een met de hand in aluminium gefreesd reliëf van de trekroute van de vogels van Syrië naar Ethiopië, en een film waarin hun route vanuit vogelperspectief is vastgelegd.

Zaal 2.19

In Between (2006) is ontstaan uit voortdurende zelfreflectie rond Sarkissians eigen identiteit. Als in Syrië geboren kleinzoon van Armeense genocide vluchtelingen werd zijn gevoel van 'thuis' in stand gehouden door folklore en mythologie. Het idee voor deze fotosessie ontstond toen hij in 2001 voor het eerst als volwassene Armenië bezocht en werd geconfronteerd met een inherente tegenstrijdigheid tussen enerzijds het zichtbare verval van Armenië na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie, en anderzijds de heroïsche beelden van 'het moederland' die al die jaren in de collectieve verbeelding van de familie werden doorverteld.

In deze serie nemen de dekens van sneeuw een centrale plaats in. Op alle foto's is een landschap in Armenië te zien dat is bedekt met een dik pak sneeuw. Deze afbeeldingen van alledaagse scènes zijn zo bevreemdend dat ze haast op gefabriceerde decorstukken of Lego-maquettes lijken. De harde realiteit van de post-Sovjet armoede blijft zo afgeschermd onder het volumineuze gewicht van het wit, en geeft de diaspora de kans zich te kunnen vasthouden aan hun overleveringen.

Hrair Sarkissian, *In Between*, 2006. Serie van zesien kwalitatief hoogwaardige inkjetprints, waarvan tien prints tentoongesteld, 120 x 175 cm elk. Courtesy van de kunstenaar.

Zaal 2.21

Sarkissians grootvader was afkomstig uit het dorp Khantsorig (kleine appel) in de Sassoun regio van Oost-Anatolië, oftewel historisch Armenië. De Armeense genocide van 1915 zette zijn leven op zijn kop en verdreef hem van huis en haard. Een foto van Sassoun uit die tijd hangt sinds Hrair Sarkissian zich kan herinneren in het huis van de familie. In *Sweet and Sour* (2022) gaat de kunstenaar meer dan een eeuw later op zoek naar zijn voorouderlijke huis. Hij waagt zich alleen op pad, op een videomaker na die hij heeft uitgenodigd om hem te filmen terwijl hij dit onherbergzame terrein doorkruist. Hij arriveert tenslotte op een plek waar alle sporen van de oorspronkelijke bevolking zijn uitgewist, ontdaan van zijn utopische mythologie. Een zoetzure peer die hij van een van de lokale bewoners krijgt, heelt of herstelt de wonden niet.

Een maand later bezoekt de kunstenaar tijdens de kerstdagen zijn ouders in Damascus, voor het eerst sinds 2011. Hij wil zijn reis naar het voorouderlijk huis delen met zijn vader. Om hem een gebeurtenis te laten meemaken waarin heden en verleden door elkaar lopen. Wanneer de elektriciteit het toelaat, start Sarkissian de inmiddels gemonteerde video van het 'vaderland', een plek die zijn vader, Vartan Sarkissian, nooit in het echt zal aanschouwen. Hij laat zijn vader in volledige privacy met de film achter, in het duister, met alleen een videocamera op hem gericht. Op deze tweede film zijn zijn vaders gevoelens slechts te interpreteren aan de hand van zijn samengeknepen lippen en de geluiden van zijn ademhaling.

Op een derde scherm zien we Sarkissian die het land van zijn voorvaders aanschouwt. De overlappende geschiedenissen in dit werk roepen meer vragen op bij de kunstenaar dan dat ze beantwoorden. Nu moet hij verder, zoekend en speurend naar een schijn van waarheid.

Hrair Sarkissian, *Sweet and Sour*, 2022. Driekanaalsvideoinstallatie, met geluid, 21'42", loop. In opdracht van Bonnefanten. Courtesy van de kunstenaar.

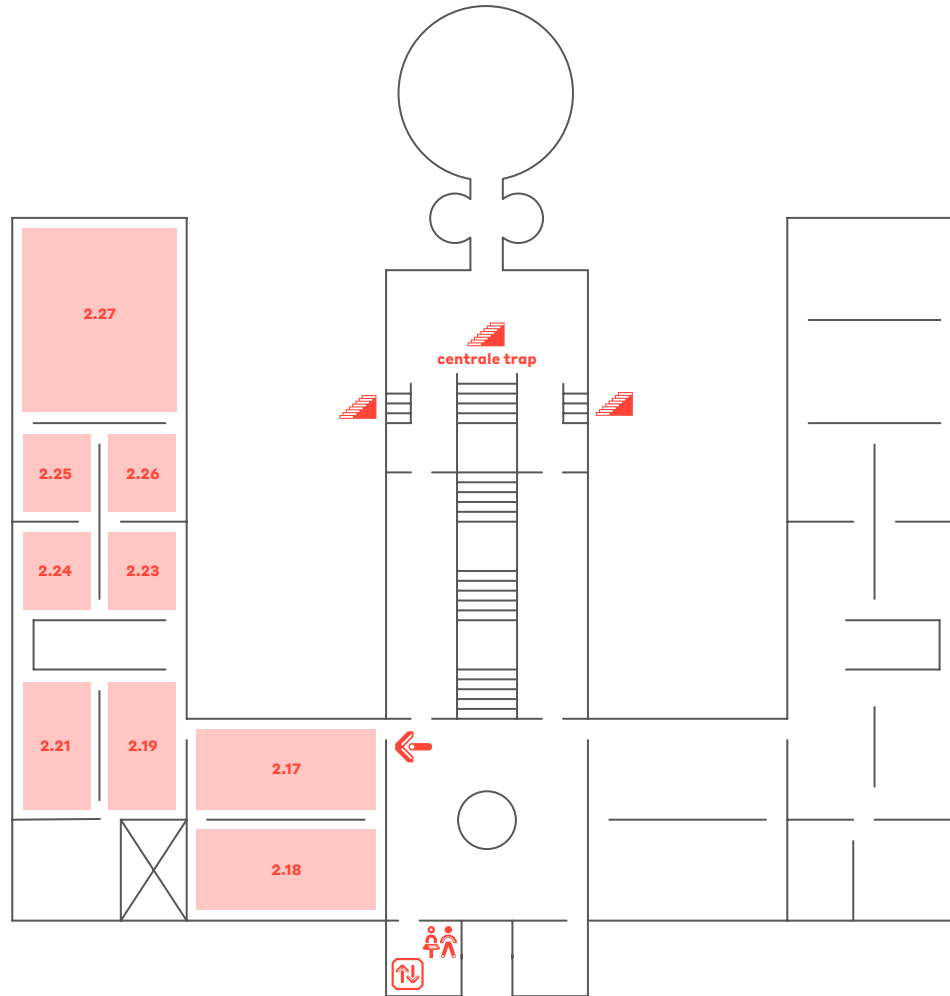
Hrair Sarkissian, *Homesick*, 2014.
Tweekanaalsvideo-installatie,
met geluid, elf minuten en zeven
minuten, beide loop. Courtesy van de
kunstenaar.

Zaal 2.23

Homesick (2014) is een tweekanaalsvideo waarin te zien is hoe Sarkissian een architectonische replica vernielt van het appartementengebouw in Damascus waar hij is opgegroeid en waar zijn ouders nog steeds wonen. Nadat in 2011 de oorlog in Syrië uitbrak, werden de ouders van Sarkissian, net als veel mensen van hun generatie, ertoe aangezet om in een ander land asiel aan te vragen. Toch weigerden ze hun thuis in Damascus te verlaten. Sarkissian, die er tot 2008 woonde, presenteert deze maquette als een plek van verlangen en verbondenheid – een symbool van een tijdperk dat hij op een dag onherroepelijk zal moeten loslaten. Hij construeert een verhaal dat gezien de politieke situatie en de voortdurende verwoesting in zijn thuisland, op elk moment zou kunnen plaatsvinden. We zijn hierin getuige van een intuïtieve daad van zelfvernietiging. *Homesick* roept de innerlijke crises op van catharsis en angst, maar ook van bevrijding versus realiteit. Wie zal in dit geval beslissen over de omstandigheden van iemands lot?

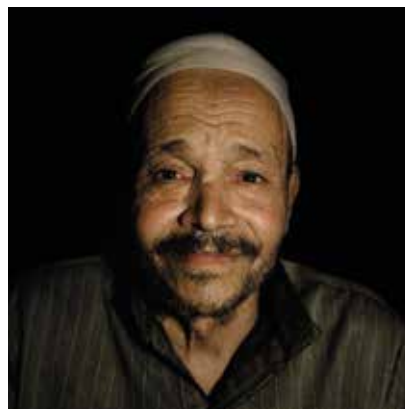
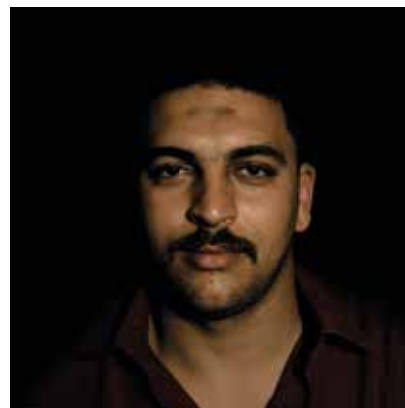
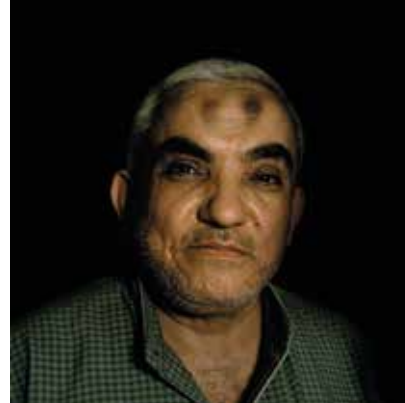
← Tentoonstelling start hier

- Lift naar andere verdiepingen
- Trap naar andere verdiepingen
- Toiletten

Zaal 2.24

Zebiba (2007) bestaat uit een vlakvullende presentatie van 45 portretten van Egyptische mannen die allemaal de 'zebiba' dragen, een litteken dat door het bidden op hun voorhoofd is ontstaan. Deze bidvlek wordt van oudsher gezien als een teken van religieuze toewijding van de gelovige – het gevolg van het knielen en laten rusten van het hoofd op een gebedskleed of 'musalla' (steen van God). Voor een van Sarkissians weinige projecten met portretten plaatste hij studio-opstellingen in diverse winkels in Caïro en diens buitenwijken. Hij nodigde mannen met de zebiba uit om zich te laten fotograferen en zij waren daartoe bereid. Sarkissians belangstelling gaat uit naar de vorm. De herhaling van het merkteken op de verschillende voorhoofden resulteert in een samengesteld portret, waarin de menselijke individualiteit plaatsmaakt voor één enkel onderscheidend kenmerk. Paradoxaal genoeg maakt het verlangen om onzichtbaar te worden tegenover God, de drager juist zichtbaarder in zijn sociale omgeving. Tegelijkertijd fungeert dit teken als een vraag: geloof je, en zo ja, hoe toegewijd ben je aan je geloof?

Hrair Sarkissian, *Zebiba*, 2007. Serie van 45 kwalitatief hoogwaardige inkjetprints, 60 x 60 cm elk. Courtesy van de kunstenaar.

Zaal 2.25

Last Seen (2018-2021) is een van Hrair Sarkissians meest ambitieuze projecten tot nu toe. Gedurende de drie jaar dat hij onderzoek deed en reisde, maakte Sarkissian vijftig foto's die een beeld geven van zijn onderzoek naar de personen die tijdens een oorlog vermist raken. Kinderen, echtgenoten, ouders, zonen en dochters zijn onder allerlei omstandigheden verdwenen. De achterblijvende familie is in voortdurende afwachting van een mogelijke terugkeer, niet in staat om door te gaan met het leven of iemand dood te verklaren. Om dit project te realiseren, bezocht de kunstenaar verschillende families waarvan een gezinslid in tijden van politieke onrust en conflict onder onduidelijke omstandigheden is verdwenen. De foto's omvatten een breed scala aan historische en politieke contexten, van Argentinië en wat tegenwoordig Bosnië en Herzegovina wordt genoemd tot Brazilië, Kosovo en Libanon. Elke foto toont een plek vol herinneringen waar de vermiste personen het laatst zijn gezien door hun geliefden, die blijven wachten op nieuws over hun mogelijke verblijfplaats en omstandigheden.

In elke foto is de naam van de verdwenen persoon en het jaar van zijn of haar verdwijning gedrukt. Stuk voor stuk fungeren ze als anti-monument en archief voor de slachtoffers en hun familie. De vijftig foto's vormen één samengesteld beeld van een wereldwijde toestand. Samen roepen ze de stilte op van huiselijke ruimtes – trappenhuis en gangen, voortuinen en portieken, die allemaal onveranderd blijven, in sommige gevallen al tientallen jaren.

Hrair Sarkissian, *Last seen*, 2018-2021. Serie van 50 kwalitatief hoogwaardige inktjetprints, blinddruk, 40 x 50 cm elk. In opdracht van Sharjah Art Foundation, VAE. Collectie Sharjah Art Foundation Collection, VAE.

Zaal 2.26

Unfinished (2006) is een van de vroegste series van Hrair Sarkissian en de oudste in deze tentoonstelling. De foto's zijn genomen in het zogenoemde Midden-Oosten, waar de focus van oudsher vaak gericht was op architectuur, met name ruïnes en archeologisch erfgoed.

In *Unfinished* doet Sarkissian afstand van de gebruikelijke vormen en structuren, en koppelt de plaats los van alle 'oriëntalistische' aspecten. Hij richt juist zijn aandacht op gebouwen in aanbouw: onvoltooide en onopgemerkte monumenten.

Sarkissian heeft ervoor gekozen niet al te veel context te onthullen. In plaats daarvan heeft hij besloten de aandacht te vestigen op de kale architectuur die hem ter plekke omringt. In deze scènes leiden grootse gebouwen, die op Tetris-achtige doolhoven lijken, de blik naar boven. De in dekzeil gehulde asgrauwe aarde op een foto doet enigszins denken aan het iconische *Zwart Vierkant* (1915) van Kazimir Malevitsj. Op andere foto's creëert natuurlijk licht schilderachtige constructies in een onherbergzame architecturale omgeving. Ze roepen de vraag op wat hier echt onvoltooid is: de bouw op deze locaties of Sarkissians fotografische project?

Hrair Sarkissian, *Unfinished*, 2006.
Serie van zestien kwalitatief hoogwaardige
inkjetprints. Te zien: zes prints, vier prints
100 x 150 cm elk, twee prints 120 x 140 cm elk.
Courtesy van de kunstenaar.

Zaal 2.27

Een sprankje licht schijnt tussen beide voeten van een man. Elders staat een lichaam rechtop te midden van de schaduwen, misschien wel klaar voor een gevecht. De ogen onzichtbaar. Kijken we opnieuw, dan zien we een paar uitgestrekte handen – wellicht die van een oudere vrouw; ze doen verlangend een beroep op ons. Deze scènes maken deel uit van een van Hrair Sarkissians meest aangrijpende en intieme werk tot dusver, *Unexposed* (2013). Met deze serie nodigt Sarkissian ons heimelijk uit in de huizen van afstammelingen van Armeniërs die de genocide van 1915 hebben overleefd – mensen die zich gedwongen bekeerden tot de islam om te kunnen assimileren in de Turkse samenleving. Toen de gefotografeerden beseften dat hun wortels in het christelijke geloof lagen, bekeerden ze zich opnieuw. Hun nieuwe geloofsovertuiging moesten ze echter verborgen houden, want anders liepen ze het risico nog meer te worden verstoten. Sarkissians waas van duisternis suggereert een onzekere vorm van dubbele ballingschap, niet Armeens, maar ook niet Turks genoeg. Ze zijn gedoemd tot onzichtbaarheid.

Hrair Sarkissian, *Unexposed*, 2013. Serie van vijftien kwalitatief hoogwaardige inkjetprints, 110 x 137,5 cm. Courtesy van de kunstenaar.

Last Scene (2016) toont locaties in Nederland die zijn uitgekozen door terminaal zieke patiënten, plekken die zij als hun laatste levenswens graag wilden zien. Sarkissian fotografeerde deze plekken alleen, op dezelfde datum als de deelnemers, maar dan in een later jaar, na hun overlijden. Deze foto's voeren ons naar een groen parklandschap, waar een tram op zijn huidige plaats in een museum is gereactiveerd. Ook zijn we getuige van een leeg zwembad, museaal modernisme en diverse, vaak bewolkte zeegezichten – in één geval zelfs zo bewolkt dat het wel een schilderij lijkt. In deze serie zet de kunstenaar de reis van de overledene voort – een eeuwigdurende inventarisatie van verlangens, die subtiel zijn vervuld.

Vorige pagina & beneden: Hrair Sarkissian, *Last scene*, 2016. Serie van 47 kwalitatief hoogwaardige inkjetprints, 32 x 40 cm elk. Met dank aan Stichting Ambulance Wens. Courtesy van de kunstenaar.

Hrair Sarkissian, *Transparencies*, 2012. Serie van twaalf Duratrans-, C-prints in lichtbakken, 65 x 81 cm elk. Vervaardigd met steun van Darat al Funun – The Khalid Shoman Foundation, Amman. Courtesy van de kunstenaar.

Transparencies (2012) maakt deel uit van Sarkissians lopende onderzoek naar stedelijke ruimtes en architectuurprojecten die halverwege de bouw zijn verlaten. De twaalf negatieven in lichtbakken tonen onvoltooide woningbouwprojecten in de buitenwijken van de Jordaanse hoofdstad Amman – ambitieuze bouwprojecten die door economische en politieke onrust onafgemaakt zijn gebleven. Het van achteren verlichte Duratrans-materiaal in lichtbakken roept het beeld op van een spookachtige metafoor – deze gebouwen worden stand-ins voor menselijke lichamen, skeletachtig en ondervoed.

De installatie, die een subtiel eerbetoon is aan de röntgenfoto die het onzichtbare zichtbaar maakt, biedt een blik op een stedelijke omgeving die zowel disfunctioneel als monumentaal is. Naarmate we meer beelden zien, wordt ook de bijbehorende melancholie van mislukking voelbaar. Deze bouwplaatsen staan, zoals veel in wat wij als de Arabische wereld beschouwen, op de drempel van hun bestaan – bijna voltooid, maar in plaats daarvan omhulsels die wachten op menselijke lichamen om er leven in te blazen.

Hrair Sarkissian is bekend om zijn foto's die de verhalen vertellen van afwezige personen – de onteigenden die gehoord willen worden. Hoewel mensen in zijn foto's, installaties en video's doorgaans ontbreken, is de aanwezigheid van de vertegenwoordigde personen vaak voelbaar binnen de context waaraan hij refereert. In de geluidsinstallatie *Deathscape* (2020) elimineert de kunstenaar het visuele en dompelt hij het publiek onder in een afgeschermd cocon van alomvattende duisternis. Het auditieve en visuele gaan op in een kakofonisch sensorisch geheel. Een scala aan pathologische geluiden dringt het bewustzijn binnen; het onophoudelijke gevoel van schrapen en krassen; stemmen in de verte – geesten die misschien nooit tot leven zullen komen.

Ondanks de duisternis roept Sarkissians geluidsinstallatie beelden op bij elke seconde die wegtikt en elke teug lucht die we inademen. Het project is ontstaan tijdens een archeologische opgraving in Spanje. De kunstenaar bevestigde microfoons op het lichaam van forensisch wetenschappers tijdens de blootlegging van massagraven. De graven bevatten de lichamen van mensen die vanaf het begin van de Spaanse burgeroorlog in 1936 tot aan Francisco Franco's dood in 1975, geëxecuteerd zijn onder zijn dictatoriale regime.

Hrair Sarkissian, *Execution Squares*, 2008. Serie van veertien C-prints, dertien foto's 125 x 160 cm elk, één foto 125 x 175 cm. Collectie Sharjah Art Foundation Collection, VAE.

Execution Squares (2008) toont openbare pleinen waar criminelen zijn opgehangen in drie Syrische steden: Aleppo, Latakia en Damascus. De locaties bevinden zich in de publieke ruimte, vaak in het hart van deze steden.

Als jonge tiener op weg naar school zag Sarkissian drie lichamen hangen op een van deze pleinen en werd hij een stille getuige. Als volwassene keerde Sarkissian terug naar deze en soortgelijke locaties en legde hij de lege pleinen vast bij zonsopgang, op hetzelfde tijdstip als de executies. Met dit gebaar zwakt Sarkissian het beeld van het oorspronkelijke

Geluidsinstallatie zaal 2.27: Hrair Sarkissian, *Deathscape*, 2020. Vijfkanaalsgeluidsinstallatie, 16 minuten, loop. Geproduceerd met de steun van de Hayward Gallery and Stanley Thomas Johnson Foundation.

geweld af, een poging om het trauma uit zijn geheugen te wissen. De resultaten, Sarkissians grote foto's, maken onvermijdelijk deel uit van een publiek archief, een archief dat niet openlijk zichtbaar of bespreekbaar wordt gemaakt. De beklemmende ervaring die de kunstenaar achtervolgt, blijft voortbestaan, voor eeuwig opgeslagen in het geheugen. Alle zonovergoten gebouwen hier staan voor een fragiele paradox tussen de schoonheid en rust van deze locaties, en het sociale en politieke aspect dat ze verhullen.

Centrale trap, 2de verdieping

City Fabric (2010) maakt deel uit van een onderzoek in de vorm van een serie foto's die zijn genomen in het stadscentrum van Jerevan, Armenië. Ze tonen de immense en ambitieuze bouwprojecten in Jerevan na de Armeense onafhankelijkheid van de Sovjet-Unie in 1991. Deze bouwhausse was destijds bedoeld om een moderne stad te creëren die investeerders moest aantrekken, en de in de diaspora levende Armeniërs stimuleren om naar 'huis' terug te keren en appartementen in de stad te kopen. Zo moest de droom van een nationalistisch project – een Armeens 'vaderland' – worden verwezenlijkt.

Schrijnend genoeg heeft de versnelde bouw tot allerlei vormen van vernietiging geleid, waarbij veel huizen uit het einde van de 19de eeuw zijn gesloopt om plaats te maken voor nieuwbouw. Nietszeggende architectonische constructies, die modernisering pretenderen, hebben historische gebouwen vervangen. Toch bleef het grootste deel van het nieuwe onroerend goed uiteindelijk onverkocht – de ingangen werden bedekt met grote doeken, bedrukt met realistisch ogende digitale impressies van hoe het voltooide project eruit zou kunnen zien. Sarkissian fotografeerde deze stoffen façades en plaatste ze op verschillende gevels – een vorm van metacommentaar en een manier om een opgelapte fantasiewereld vast te leggen.

Hrair Sarkissian: The Other Side of Silence

29.11.2022 – 14.05.2023

Artistiek directeur

Stijn Huijts

Co-curator

Dr. Omar Kholeif

Projectleider

Madeleine van Daele

Projectassistent

Suzanne Wewers

Tekst

Dr. Omar Kholeif

Vertaling

Thea Wieteler

Ontwerp

Pati Petrykowska/Bonnefanten

Drukkerij

Drukpartners Zuid B.V.

De tentoonstelling is samengesteld door Dr. Omar Kholeif, directeur collecties en senior curator Sharjah Art Foundation, Dr. Theodor Ringborn, artistiek directeur Bonniers Konsthall en Stijn Huijts, algemeen en artistiek directeur Bonnefanten.

Deze tentoonstelling is in samenwerking met Sharjah Art Foundation (Sharjah, Verenigde Arabische Emiraten) en Bonniers Konsthall (Stockholm, Zweden) gerealiseerd.

Bonnefanten wordt gesubsidieerd door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Provincie Limburg en de VriendenLoterij. De tentoonstelling is mede mogelijk gemaakt door Fonds 21.

Alle werken ©Hrair Sarkissian. *Execution Squares* (2008) en *Last Seen* (2018-2021) worden getoond met toestemming van de Sharjah Art Foundation Collection, Verenigde Arabische Emiraten.

We danken alle rechthebbenden voor hun vriendelijke toestemming om hun materiaal te reproduceren. Mochten er, ondanks ons intensief onderzoek rechten over het hoofd zijn gezien, gelieve contact op te nemen met de uitgever teneinde legitieme rechten te compenseren.

Coverbeeld: Hrair Sarkissian, *In Between* (detail), 2006. Courtesy van de kunstenaar.

www.bonnefanten.nl
+31 (0)43 3290 190

DEEL JE ERVARING

@bonnefanten
#bonnefanten

GRATIS WIFI

Bonnefanten gast

OPENINGSTIJDEN MUSEUM

Dinsdag t/m zondag, 11.00 – 17.00

Deze tentoonstelling is georganiseerd met:

SHARJAH ART FOUNDATION

BONNIERSKONSTHALL

Deze tentoonstelling is mede mogelijk gemaakt door:

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

provincie limburg

VRIENDENLOTERIJ

FONDS21